

Н.Ю.Дуднік,
асистент,
Криворізький ДПУ

СТРУКТУРУВАННЯ СИСТЕМИ УМІНЬ ПРОФЕСІЙНОЇ САМООРГАНІЗАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

У статті розкривається питання класифікації вмінь професійної самоорганізації та їх роль у професійному становленні майбутніх учителів.

В статье раскрывается вопрос классификации умений профессиональной самоорганизации и их роль в профессиональном становлении будущих учителей.

The article deals with the question of classification of skills of professional self-organizing and their role in professional becoming of the future teachers.

Процес формування компетентного фахівця є однією з провідних проблем професійної освіти. Довгий час професійна школа орієнтувалась на гностичний підхід, в основу якого покладено формування у студентів стійких систематизованих знань. Стратегічною метою сучасної вищої педагогічної школи є становлення практичної компетентності майбутнього вчителя як особистості, здатної до самовизначення, самоосвіти, саморегуляції, самоактуалізації, конкурентоспроможності на ринку праці. Інтенсивність особистісного та професійного розвитку майбутнього вчителя, ефективність самореалізації та самовдосконалення залежить від рівня сформованості у нього умінь професійної самоорганізації.

Проблему самоорганізації особистості в своїх дослідженнях розглядали М.Аверін, С.Амірова, Ю.Болотін, М.Вудкок, Л.Зайверт, В.Крижко, Н.Копейна, М.Лукашевич, А.Неценко, Т.Новаченко та ін. Дослідженням питань формування у майбутніх вчителів професійних умінь займалися О.Абдулліна, О.Арделян, Ю.Бабанський, М.Болдирев, Л.Кондрашова, В.Сластьонін, Є.Сластьоніна та ін.

Актуальність формування у майбутніх вчителів умінь професійної самоорганізації пояснюється тим, що уміння самоорганізації як особлива характеристика особистості майбутнього вчителя є і результатом, і умовою професійного становлення, самореалізації та самовдосконалення студентів.

Мета даної статті полягає в дослідженні структури складної системи умінь професійної самоорганізації майбутнього вчителя.

Аналіз літературних джерел дозволяє зробити висновок про

те, що більшість авторів, досліджуючи питання взаємозв'язку між розвитком самоорганізації особистості фахівця та ефективністю його професійної діяльності, ототожнюють поняття професійної самоорганізації та самоорганізації професійної діяльності. Ми вважаємо, що ці поняття взаємопов'язані, але не замінюють одне одного, так як мають різне змістове наповнення.

В нашому дослідженні ми виходимо з того, що поняття "самоорганізація особистості" має два основних значення. З одного боку, його можна розглядати як особливу характеристику людини як відкритої системи, здатної до активної взаємодії із зовнішнім світом та до саморозвитку, з іншого – це безпосередньо активна цілеспрямована діяльність особистості з метою власного самовдосконалення та самореалізації.

Порівнюючи зміст понять "професійна самоорганізація" та "самоорганізація професійної діяльності", можна зробити висновок, що перше поняття значно ширше, так як воно охоплює обидва сутнісні значення самоорганізації – і особистісне (характерологічне), і діяльнісне. Отже, поняття професійної самоорганізації можна розглядати в двох аспектах: по-перше, як самостійну організацію власної діяльності на високому професійному рівні, тобто якісне самостійне виконання певних завдань завдяки сформованості умінь та навичок організатора-професіонала; по-друге, як особливу характеристику особистості, яка обумовлює її системну цілісність, активність у професійному становленні, саморозвитку, професійному самовдосконаленні та прагнення до професійної самореалізації.

Ми вважаємо, що уміння професійної самоорганізації є важливим показником готовності студентів до практичного застосування теоретичних знань про педагогічну самоорганізацію з метою власної самореалізації, саморозвитку та самовдосконалення.

В нашому дослідженні ми пропонуємо розглядати уміння професійної самоорганізації як здатність особистості успішно виконувати свідому роботу над собою з метою всебічного розвитку, вдосконалення професійно необхідних рис характеру та здібностей для підвищення рівня власного професіоналізму.

Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження показав, що питання структурування умінь професійної самоорганізації майбутніх вчителів залишається недостатньо розкритим. Більшість авторів, досліджуючи структуру професійних умінь вчителя, не виділяють уміння професійної самоорганізації в окрему групу. Так, Є.Сластьоніна пропонує виділяти проєктивні,

конструктивні, організаторські та аналітичні педагогічні уміння [4, с.64].

М.Болдирев вважає, що для виконання професійних функцій вчителю необхідні уміння встановлювати ділові відносини з адміністрацією школи, батьками, громадськістю; інформаційні уміння та навички; уміння яскраво, виразно, логічно висловлювати свої думки; уміння переконувати, робити співрозмовника своїм прихильником [1].

В.Сластьонін вважає, що педагогічна майстерність, основи якої закладаються вже в процесі підготовки вчителя, органічно пов'язана з оволодінням конструктивними, організаторськими, комунікативними та гностичними вміннями [3, с.75].

Л.Кондрашова, розглядаючи організаторську функцію вчителя як одну з важливих характеристик педагогічної діяльності, в якості показника сформованості організаторських здібностей пропонує вважати такі уміння, як уміння мотивувати свої дії та учнів, визначати мету і задачі роботи, планувати свою діяльність і діяльність учнів, розподіляти роботу за ступенем складності, часом виконання, умовами роботи, максимально використовувати можливості кожного учасника в суспільній роботі, координувати дії всіх учасників колективної справи, підводити підсумки виконаної роботи [2, с.141].

Ми вважаємо, що уміння професійної самоорганізації майбутнього вчителя потрібно розглядати як комплексне явище, що складається з сукупності компонентів, які представляють собою певні якості, властивості та уміння особистості. Уміння самоорганізації слід розуміти як синонімічно близьке до поняття "уміння самоуправління". В процесі самоорганізації людиною будь-якого виду діяльності завжди можна виділити основні етапи. Загальну схему самоорганізації особистості в процесі вирішення певної проблеми наведено на рис.1.

Аналіз наведеної схеми дозволяє зробити висновок про те, що основними ланками управління діяльністю є цілепокладання, планування, регулювання, контроль та оцінка отриманих результатів. Кожному з цих етапів відповідає набір умінь професійної самоорганізації. Для зручності використання структурні компоненти системи умінь професійної самоорганізації зведено у табл.1.

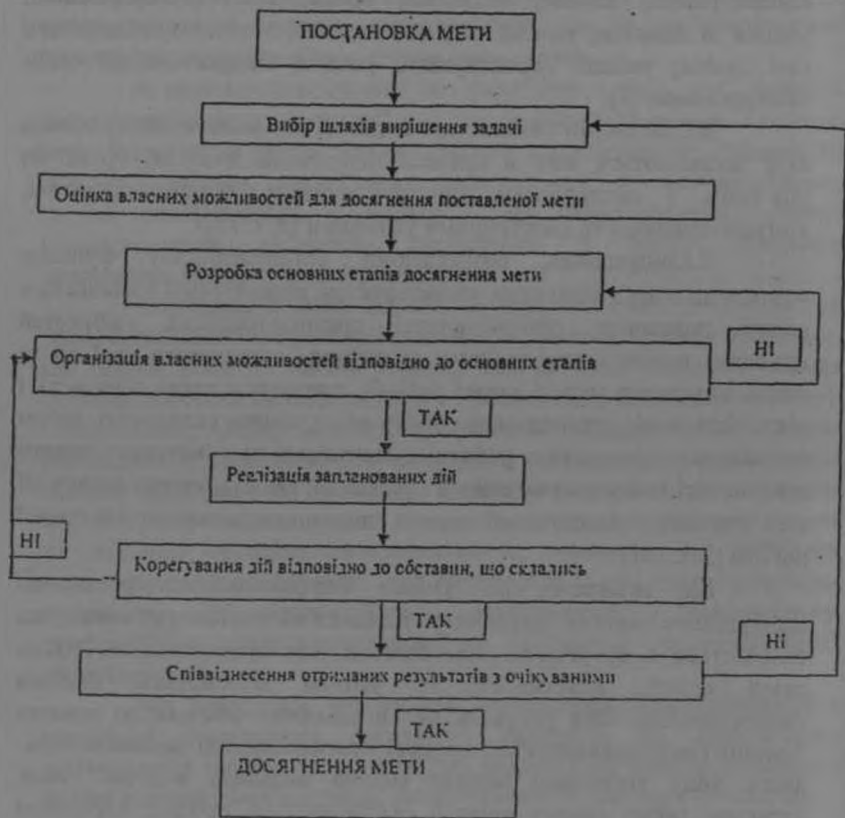

Рис.1. Схема самоорганізації особистості в процесі вирішення проблемних питань

Таблиця 1.

Класифікація умінь професійної самоорганізації

Етап управління діяльністю	Уміння професійної самоорганізації	Методи діагностики умінь самоорганізації
Етап цілепокладання	<ul style="list-style-type: none"> - уміння бачити проблему; - уміння будувати ієрархічну систему цілей; - уміння визначати критерії оцінки досягнення поставленої мети; - уміння ставити задачі на певний період; - уміння виділяти основні етапи досягнення мети. 	Спостереження та самоспостереження, аналіз та самоаналіз результатів діяльності
Етап планування	<ul style="list-style-type: none"> - уміння розробляти плани заходів для досягнення мети; - уміння знаходити позитивну мотивацію власних дій; - уміння передбачати можливі невдачі та їх причини; - уміння знаходити альтернативні варіанти вирішення проблеми; - уміння планувати бюджет часу. 	Самопізнання, самооцінка, складання письмової програми професійного самовиховання
Організаційний етап	<ul style="list-style-type: none"> - уміння самостійно складати свій розпорядок дня (робота в бібліотеці, відвідування консультацій, наукових гуртків, спортивних секцій тощо); - уміння раціонально організувати власне робоче місце; - уміння розподіляти свою роботу за рівнем складності та важливості; - уміння організувати власну діяльність відповідно до розробленого плану; - уміння раціонально використовувати вільний час. 	Самооцінка, спостереження, само спостереження, ведення зошитів самоорганізації, програвання ситуацій, ділові ігри
Етап регулювання	<ul style="list-style-type: none"> - уміння корегувати заплановані дії відповідно до обставин; - уміння мобілізувати внутрішні сили на вирішення нагальних питань; 	Самооцінка, самоконтроль, емоційний тренінг,

Етап управління діяльністю	Уміння професійної самоорганізації	Методи діагностики умінь самоорганізації
	<ul style="list-style-type: none"> - уміння регулювати свій емоційний стан; - уміння передбачати результат власних дій та відповідну реакцію на свої вимоги; - уміння проявляти активність та самостійність у досягненні поставленої мети. 	програвання педагогічних ситуацій, мікрореконструкції, вирішення педагогічних задач
Етап контролю та оцінки	<ul style="list-style-type: none"> - уміння робити висновки, підводити підсумки проведеної роботи; - уміння аналізувати результати власної діяльності; - уміння оцінювати отримані результати; - уміння знаходити причини, які завадили у досягненні запланованого, та самостійно долати труднощі, що виникли; - уміння корегувати плани досягнення поставленої мети: виділяти заходи, які потрібно здійснювати й надалі, які доцільно розпочати або активізувати, а також ті заходи, які необхідно виключити або призупинити їх реалізацію. 	Самооцінка, самоконтроль, анкетування, ведення записів в зошиті самоорганізації, ділові ігри

Таким чином, уміння професійної самоорганізації є складним системним утворенням, усі елементи якого тісно взаємопов'язані та взаємозалежать одне від одного. Лише оволодіння усім комплексом умінь професійної самоорганізації забезпечить для майбутніх вчителів швидке входження у самостійну професійну діяльність, можливість ефективно вирішувати професійні проблеми, знаходити час та отримувати задоволення від професійного самовдосконалення та самореалізації.

Список використаних джерел

1. Болдырев Н.И. Методика работы классного руководителя: Спецкурс для студентов пед.институтов / Николай Иванович Болдырев. – М., 1984.
2. Кондрашова Л.В. Методика подготовки будущего учителя к

- педагогическому взаимодействию / Лидия Валентиновна Кондрашова. – М.: Прометей, – 1990. – 160с.
3. Слостенин В.А. К вопросу о профессиограмме учителя общеобразовательной школы / В.А.Слостенин // Советская педагогика. – 1973. – №3. – С.72-80.
 4. Слостенина Е.С. Экологическое образование в подготовке учителя: Вопросы теории и практики / Е.С.Слостенина – М. : Педагогика, 1984. – 104с.

Н.В.Кузьменко

РОЛЬ КУРАТОРА У ФОРМУВАННІ САМОТВЕРДЖЕННЯ СТУДЕНТА

У статті робиться спроба визначити роль куратора у формуванні самоствердження студента.

В данной статье делается попытка определить роль куратора в формировании самоутверждения студента.

The attempt to define a curator's role in forming of self-affirmation is made in this article.

Сучасні освітні інтеграційні процеси, нові умови життя ставлять перед вищими навчальними закладами завдання підготовки молодого спеціаліста, здатного до повноцінної діяльності в суспільстві, адаптації в ньому. Головною метою навчально-виховної роботи у ВНЗ повинно стати позитивне ставлення особистості до обраної професії, до навчальних дисциплін, до вільного часу. При правильно організованому виховному процесі студент стає суб'єктом педагогічної діяльності, її активним учасником. Суб'єкт-суб'єктні стосунки дають студенту можливість самовдосконалюватися та самостверджуватися. Студенту слід берегти кожну хвилину спілкування в студентському середовищі, оволодівати таємницями сучасної науки, розвивати найкращі риси свого характеру.

Виховна система з усіма її підсистемами успішно функціонує при умові належного інформаційного забезпечення про її стан, діяльність всіх структурних ланок, що визначають розвиток системи (інститут наставників, студентське самоврядування, громадські організації).

Період навчання у ВНЗ – є недовготривалим, але дуже важливим. На цьому етапі зменшується роль сім'ї, організоване виховання стає більш інтенсивним, посилюється роль куратора, студентського колективу та самоствердження, вихованню надаються